
СЛІПЧЕНКО АНАТОЛІЙ СВЯТОСЛАВОВИЧ,

аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна, Україна, м. Харків
e-mail: FYSL31@rambler.ru

УДК 347.1

Значення дефініції «цивільний оборот» у юриспруденції

Досліджено значення поняття «цивільний оборот» для юриспруденції. Зазначено, що поняття дасть змогу окреслити межі його застосування. У навчальному процесі дефініція цивільного обороту дозволить не тільки сформувати уявлення про ті явища, які позначаються словами «цивільний оборот», а й зрозуміти поняття оборотоздатності об'єктів та його видів. Для правозастосування поняття створить умови ефективного захисту порушених прав, вирішення спорів, тлумачення норм та правочинів, усунення сумнівів щодо наявності та належності прав і обов'язків.

Ключові слова: цивільний оборот, оборотоздатність, визначення поняття, правовідносини, об'єкт.

Відомо, що до визначення понять час від часу змушена звертатися кожна людина, тому що знання тих чи інших слів, термінів ще не свідчить про розуміння змісту понять, позначених відомими словами. У свою чергу, через формулювання визначення поняття може набути певних рамок або меж. Такі рамки можуть або розширювати поняття порівняно з різними точками

зору, які були до визначення поняття, або звужувати, але це дає терміну строго фіксованого сенсу. Ці загальновідомі факти щодо ролі поняття набувають значення й у юриспруденції. Одним із таких понять є цивільний оборот.

Як зазначається в юридичній літературі, поняття цивільного обороту досить широко застосовується в теорії

права [1], є одним із найбільш загальних¹, а його значення (визначення) є настільки загальновідомим, що не потребує роз'яснення [2, с. 14, 17–19, 30, 36]. Якщо розглянути твердження В. Л. Яроцького, то, незважаючи на широке застосування терміна «цивільний оборот», дотепер його розуміння й тлумачення у цивілістиці є досить різними, а інколи і протилежними [3, с. 435].

Тому виникає ситуація, коли загальнонотеретичне, загальновідоме поняття, яке широко застосовується в юриспруденції, має різноманітне, а інколи і протилежне визначення (розуміння, тлумачення). І такий підхід матиме місце або у разі відсутності потреби чіткого визначення поняття того чи іншого правового явища, або у разі його багатозначності. Відсутність потреби визначення може бути викликана значним поширенням поняття, або відображенням у ньому чистої абстракції, або неважливістю для права. Багатозначність (полісемічність) терміна може бути викликана недостатністю складу юридичних слів (термінів) порівняно з кількістю існуючих понять; диференціацією наукових понять, що стосуються одного явища, але відбивають різні погляди, гіпотези, точки зору тощо. Також слід зазначити, що в результаті розвитку юридичної науки іноді однозначні спеціальні терміни набувають додаткових

значень і стають багатозначними загальнонауковими термінами. В інших випадках поняття повинно бути чітким, ясним та недвозначним, не повинно містити хибного кола понять, які ще не визначені, а кожний термін має бути використаний не більше одного разу, якщо він відповідає означуваному поняттю. У разі порушення цієї вимоги один і той самий термін (символ) позначатиме різні поняття.

Метою даної статті є встановлення значення поняття «цивільний оборот» для юриспруденції, яке широко застосовується у правовій науці взагалі і в науці цивільного права зокрема.

Методологічно хотілося б відзначити, що будь-які правові визначення повинні адекватно розкривати зміст того чи іншого поняття, виділяти його родові та видові ознаки, включати характеристики у стислій та сукупній формі. Це необхідно не тільки тому, що допомагає реалізувати принцип нормотворчої економії, а також тому, що без цього неможливо з відповідною точністю відтворити думку законодавця, полегшити використання такого терміна і бути впевненим у розумінні іншою людиною саме того змісту, який хотілося передати, використовуючи це поняття.

Це стосується і поняття цивільного обороту, термін якого використовується в юридичній практиці і теорії досить активно, але кожен, хто його використовує, вкладає, як правило, в нього свій сенс. Це привело до того, що в сучасній цивілістиці існує безліч запропонованих визначень даного поняття. Їх існування та кількість вказують на його значення для цивільного права. Але при позитивному ставленні до різноманіт-

¹ Огляд літератури та критику відповідних точок зору щодо поняття цивільного обороту див. Советский гражданский оборот (понятие и основные звенья) // Вопросы гражданского, трудового права и гражданского процесса : ученые записки Свердлов. юрид. ин-та им. А. Я. Вышинского. – Т. V. – М. : Госюриздат, 1957. – С. 3 та наступн.

них наукових підходів, які всебічно розкривають цивільний оборот як правову категорію, їх кількість ускладнює застосування самого поняття. У сукупності вони створюють враження, що поняття цивільного обороту охоплює все цивільне право, а можливо, навіть виходить за його межі, або навпаки – досить звужує його. Очевидно, що подібна безмежність заважає ефективному використанню такого терміна. Методологічно визначене поняття цивільного обороту повинно бути не «надто широким», але й не «надто вузьким». Інакше у першому випадку воно міститиме в собі ті явища, які не стосуються цивільного обороту, тобто таке визначення призведе до розширення його обсягу. У другому – відбудеться звуження змісту визначального поняття. Як наслідок, за його межами залишаться окремі елементи цивільного обороту. Загалом, і розширення, і звуження викличуть невідповідність визначеного обсягу поняття та його дійсного змісту.

Так, в юридичній літературі інколи пропонують розглядати цивільний оборот як сукупність усіх цивільних правовідносин [4, с. 56; 5, с. 10]. Подібне розуміння цього поняття вказує на те, що в нього мають входити не лише майнові, а й усі особисті немайнові правовідносини. Але, згідно зі ст. 178 ЦК України, не можуть перебувати в обороті ті об'єкти, які є невід'ємними від фізичної чи юридичної особи. Таку невід'ємність мають особисті немайнові блага, а отже, особисті немайнові правовідносини, об'єктами в яких є особисті немайнові блага, не повинні стосуватися поняття цивільного обороту. Наприклад, такі блага, як життя, здоров'я, свобода – це

об'єкти цивільних правовідносин, але в силу своєї невід'ємності від особи, якій вони належать, вони не можуть бути віднесені до обороту. Або ми змушені будемо визнати, що правовідносини (особисті немайнові правовідносини), об'єкти в яких необоротоздатні, є частиною цивільного обороту.

На відміну від представників вищенаведеного підходу, С. М. Братусь [6, с. 71], В. А. Дозорцев [4, с. 56], В. Л. Яроцький [3, с. 436], Л. О. Чеговадзе [5, с. 10], М. А. Рожкова [1], Б. Б. Ебзєєв [7, с. 33] вважають, що цивільний оборот включає в себе лише майнові відносини. При цьому, на думку частини з них, майнові відносини цивільного обороту поділяються на відносини з приводу належності майна його власнику, тобто речові; відносини з приводу переходу майна від одних осіб до інших; та відносини з управління майном [5, с. 10; 7, с. 33]. Останні дві групи – це зобов'язальні.

Така точка зору вказує на необхідність віднесення до нього і абсолютних майнових правовідносин, що викликає певні суперечності при визначенні цивільного обороту. Так, вилученими з цивільного обороту вважаються речі, які не можуть переходити від одного суб'єкта до іншого в межах цивільно-правових відносин [8, с. 313]. Але така неможливість переходу (необоротоздатність) зовсім не означає, що самі блага нікому не належать. Їх власником є зазвичай держава [8, с. 313]. Тому правовідносини власності на об'єкти, вилучені з цивільного обороту, повинні бути віднесені до поняття цивільного обороту як абсолютні майнові правовідносини (правовідносини, що виникають

з приводу належності майна). У свою чергу, сама назва «об'єкти, вилучені з цивільного обороту» вказує, що ці блага вважаються невід'ємними від особи на підставі прямої вказівки закону, а значить, не можуть стосуватися цивільного обороту. Правовідносини з таким об'єктом не можуть розглядатися як такі, що входять до поняття цивільного обороту, оскільки вилучені з нього. Наприклад, об'єкти, зазначені у Червоній книзі України, які утримуються (зберігаються) підприємствами, установами та організаціями державної або комунальної форми власності, є об'єктами права відповідно державної або комунальної власності, а розведені (отримані) у штучних умовах від законно набутих у приватну власність об'єктів Червоної книги України, а також ввезені в Україну з-за кордону або набуті в Україні в осіб, які мають право приватної власності на ці об'єкти, є приватною власністю юридичних або фізичних осіб. Хоча ці блага й не можуть змінювати власника, тобто стосуватися цивільного обороту, але вони є об'єктами речових правовідносин.

Отже, включення до цивільного обороту абсолютних правовідносин настільки збільшить обсяг поняття цивільного обороту, що воно припинить відображати свою сутність. У нього увійдуть і ті правовідносини, які відображатимуть статику, належність, присвоєність благ. Але така позиція свого часу зазнала критики її противників, які вважають, що цивільний оборот – це лише зобов'язальні правовідносини [9, с. 296–297].

Щодо останньої точки зору, то серед вчених-цивілістів практично не виникає

суперечки стосовно того, що за своєю природою зобов'язальні правовідносини оформлюють перехід більшості об'єктів цивільних правовідносин від одних учасників (суб'єктів) до інших, забезпечують процес руху цінностей у суспільстві, тобто динаміку майнових відносин. Разом з тим І. А. Полуяхтов у ході свого дослідження дійшов висновку, що ототожнення цивільного обороту та зобов'язань дуже збіднює поняття цивільного обороту, тому що виключає з нього речові договори, у межах яких майно одних осіб може надаватися іншим особам [10, с. 22], спадкування, інші види правонаступництва та форми руху благ. Більше того, на думку вченого, навіть виникнення зобов'язальних правовідносин іще не вказує, що майно переходить від однієї особи до іншої. І з цим важко не погодитись. Так, наприклад, у разі добровільного розірвання договору купівлі-продажу ще до моменту його належного виконання, має місце виникнення зобов'язання, але передачі (обороту) об'єкта цивільного права не відбувається. Виникнення зобов'язання без обороту об'єкта матиме місце й у разі, коли за договором підядру результат виконаних робіт не може бути переданий, оскільки його втрачено в результаті дії непереборної сили.

Звужене розуміння цивільного обороту на підставі його ототожнення із зобов'язаннями дозволяє вільно передавати, відчужувати за допомогою речових договорів об'єкти, які обмежені та вилучені з цивільного обороту. Така ситуація, на наш погляд, є неприпустимою.

Частина дослідників пропонує під цивільним оборотом розуміти сукуп-

ність юридичних фактів (правочинів) [6, с. 71; 7, с. 33; 3, с. 436]. У той же час іще О. О. Красавчиков зазначав, що юридичні факти самі по собі не приводять до руху об'єктів [11, с. 14].

Сприйняття цивільного обороту як сукупності юридичних фактів (правочинів) можливе лише за умови ототожнення цих понять, коли між ними буде поставлено знак рівності. І тут не можна не погодитися з вищенаведеною думкою О. О. Красавчикова. Разом з тим і категоричність підходу останнього також є сумнівною. Адже, як уже зазначалося вище, речові договори здатні породжувати перехід об'єктів і прав на них, тобто створювати цивільний оборот. Останній виникає і здійснюється на підставі і в межах правочинів. До таких можна віднести реальні договори дарування, договори про встановлення сервітутів, емфітевзису, суперфіцію [12, с. 111] і т. ін. Наприклад, договір про встановлення суперфіцію передбачає перехід земельної ділянки, призначеної під забудову, та права на її використання. При цьому рух об'єкта (земельної ділянки) відбувається не в межах зобов'язальних правовідносин, а в межах речового договору, тобто правочину.

Отже, виключення з цивільного обороту абсолютно всіх правочинів (інших юридичних фактів) було б необґрунтованим [10, с. 22]. Тоді з нього необхідно було б вилучити заповіт, який входить до юридичного складу та опосередковує надання спадкової маси, ліцензії, що опосередковує перехід майнових прав на результати творчої, інтелектуальної діяльності тощо. А це було б неправильним та звузило б обсяг поняття цивільного обороту.

Інколи зустрічаються спроби ототожнити з цивільним оборотом правонаступництво. Але, незважаючи на всю подібність до правонаступництва, цивільний оборот йому не тотожний [10, с. 38]. В. А. Белов відзначає (і з цим не можна не погодитися), що поняття цивільного обороту охоплює не тільки випадки вчинення правочинів, спрямованих на виникнення правонаступництва, а й випадки переходу об'єктів цивільних прав від одного суб'єкта до іншого на підставі інших юридичних фактів [13, с. 69] та в іншому порядку. Наприклад, ст. 330 ЦК України передбачає, що майно, яке відчужене особою, що не мала на це відповідного права, переходить до добросовісного набувача (з переходом до нього права власності), якщо відповідно до ст. 388 ЦК України воно не може бути витребуване у нього. Інший приклад. Відповідно до ст. 333 ЦК України особа, яка збрала ягоди, лікарські рослини, зловила рибу або здобула іншу річ у лісі, водоймі тощо, набуває їх у власність, якщо вона діяла відповідно до закону, місцевого звичаю або загального дозволу власника відповідної земельної ділянки. Можна звернути увагу, що наведені норми передбачають оборот об'єктів у порядку, відмінному від правонаступництва.

Очевидно, що ототожнення цивільного обороту та правонаступництва створювало б можливість оминати заборону та обмеження щодо вільного переходу й відчуження об'єктів, вилучених з обороту та обмежених у ньому, наприклад, за допомогою первісних підстав виникнення права власності.

Висловлюється точка зору, що цивільний оборот – це не сукупність тих

чи інших елементів, а процес (рух) переходу суб'єктивних прав та обов'язків [10, с. 69; 14, с. 40] та/або об'єктів [14, с. 40; 15, с. 44]. Але в такому разі нівелюється значення елементів цивільного обороту.

Перелік існуючих визначень поняття цивільного обороту можна було б продовжувати, але навіть наведених достатньо для того, щоб зрозуміти, що подібна безмежність заважає ефективному законотворенню, реалізації принципу нормотворчої економії, а також ускладнює можливість із відповідною точністю відтворити думку законодавця.

Значення поняття цивільного обороту важко переоцінити і для теорії цивільного права. Завдяки йому виникає можливість розкрити зміст поняття, з'ясувати його істотні й загальні властивості. Це, у свою чергу, дасть можливість відрізнити поняття цивільного обороту від усіх інших, навіть подібних категорій, від яких вони відрізняються принаймні деякими істотними властивостями. Визначення поняття цивільного обороту дасть можливість окреслити межі його застосування. Адже воно повинно бути не «надто широким», але й не «надто вузьким». У першому випадку в нього увійдуть ті явища, які не стосуються цивільного обороту, у другому – відбудеться звуження змісту визначального поняття.

Значення дефініції цивільного обороту й у навчальному процесі дуже важливе. Адже будь-яке поняття – це певна форма мислення, за допомогою якої відображається множина предметів (елементів) у їх істотних і загальних ознаках. І такими предметами є форми та способи, засоби та види цивільного

обороту, їх прояви та взаємозв'язки. Поняття – це ціла система знань. І таке розуміння поняття йде від І. В. Ф. Гегеля. Відомо, що навчальний процес повинен базуватися на системних знаннях, а освіта – мати системний характер.

Дефініція цивільного обороту дозволить не тільки сформулювати уявлення про ті явища, які позначаються словами «цивільний оборот», а й зрозуміти поняття оборотоздатності об'єктів та його види.

Визначення цивільного обороту має значення для правореалізації. Наприклад, у ч. 2 ст. 1116 ЦК України зазначено, що договором комерційної концесії може бути передбачено використання предмета договору із зазначенням або без зазначення території використання щодо певної сфери цивільного обороту. Але очевидно: щоб окреслити сферу цивільного обороту, учасники договору мають зрозуміти, що таке цивільний оборот та які сфери його існування можуть бути.

Також велике значення має дане поняття і для правозастосування. Саме останнє дозволяє захищати порушені права, вирішувати спори, тлумачити норми та правочини, усувати сумніви щодо наявності та належності прав і обов'язків. Адже саме правозастосування повинно відбуватися у правових межах. Тому чіткість визначень має для нього істотне значення. Так, відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 432 ЦК України суд у випадках та в порядку, встановлених законом, може постановити рішення про вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної

власності або вилучення та знищення таких матеріалів та знарядь. У зв'язку з необхідністю застосування наведеної норми суд повинен чітко розуміти, що таке цивільний оборот. Адже не викликає сумнівів, що вилучити товар із цивільного обороту можливо лише у випадку, коли цей товар у ньому перебуває. Якщо ж він перебуває поза цивільним оборотом, то і вилучити його неможливо. Так, якщо цивільний оборот – це лише процес переходу (динаміка) тих чи інших благ від однієї особи до іншої, то матеріали та знаряддя, які хоч і використовувалися для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності, але більше не використовуються і при цьому не відчужуються, не передаються, не переходять до інших осіб, не підлягають вилученню. Адже статика майнових правовідносин вказуватиме на відсутність цивільного обороту. Якщо ж останній – це і правовідносини щодо належності тих чи інших об'єктів, то вищенаведені матеріали та знаряддя підлягають вилученню їх у особи.

При застосуванні п. 4 ч. 2 ст. 432 ЦК України суд повинен уявляти, що є цивільним оборотом, і для того, щоб розуміти, як буде виконуватися постановлене рішення про вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності. Якщо цивільний оборот – це всі цивільні правовідносини, то вилучення з цивільного обороту потрібно розуміти як виведення матеріалів та знарядь із режиму об'єктів цивільного права (щоправда, незрозуміло,

як це здійснити). Якщо це лише зобов'язання, то вилучення з цивільного обороту повинно розумітися як знерухомлення об'єкта. Такі блага не зможуть відчужуватися, переходити від однієї особи до іншої, але й далі належатимуть особі, якій і належали. У цьому разі матеріали та знаряддя припиняють бути об'єктами цивільного обороту, разом з тим залишаються об'єктами абсолютних майнових правовідносин, наприклад права власності (правовідносин, що виникають щодо належності майна). Управомочена особа може продовжувати їх подальше використання. Якщо ж цивільний оборот – це сукупність правочинів, то вилучення об'єктів з нього лише обмежить можливість вчинення щодо них правочинів. Але останні будуть здатні відчужуватися або переходити від однієї особи до іншої на підставі інших юридичних фактів. І таких прикладів можна наводити безліч, залежно від того, яке визначення буде використане для розуміння цивільного обороту.

На завершення можна зазначити, що визначення поняття цивільного обороту має значення не тільки для цивільного, цивільно-процесуального правозастосування, а й для застосування норм інших галузей права. Наприклад, відповідно до ст. 96¹ Кримінального кодексу України для спеціальної конфіскації майна, вилученого з цивільного обороту, передбачено підстави, відмінні від підстав спеціальної конфіскації майна, яке не вилучено з цивільного обороту. А тому, якщо буде конфісковано майно, що його вилучено з цивільного обороту на підставах, передбачених для майна, не вилученого з цивільного обороту, то

така конфіскація має вважатися проти-правною, незаконною, та такою, що порушує конституційні права особи. Протиправною, незаконною, та такою, що порушує конституційні права особи, буде і спеціальна конфіскація майна, не вилученого з цивільного обороту на підставах, передбачених для майна вилученого. Щоб такого не відбувалося, необхідно мати чітке уявлення не тільки про цивільний оборот, а й про те, що таке вилучення з нього. Це вилучення їх у особи, в якій вони пере-

бувають, або заборона використання, заборона відчужувати (передавати іншим особам) тощо.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати про необхідність подальших наукових досліджень цивільного обороту як правової категорії, їх перспективи. Вони дозволять сформулювати дефініцію цивільного обороту та задовольнити потребу, що нагально існує в нашому сучасному суспільстві, не тільки в загальних положеннях, а й в окремих підгалузях цивільного права.

Список використаних джерел

1. Рожкова М. А. Применение в коммерческом обороте мировой сделки (Подготовлен для Системы Консультант Плюс, 2004) [Електронний ресурс] / М. А. Рожкова. – Режим доступу: <http://www.yurclub.ru/ibf/lofiversion/index.php/t75074.html>.
2. Агарков М. М. Обязательство по советскому гражданскому праву / М. М. Агарков. – М. : Юриздат, 1940. – 192 с.
3. Яроцький В. Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції) : монографія / В. Л. Яроцький. – Х. : Право, 2006. – 544 с.
4. Дозорцев В. А. Объекты права государственной социалистической собственности и их классификация / В. А. Дозорцев // Сов. государство и право. – 1949. – № 1. – С. 55–63.
5. Чеговадзе Л. А. Избранные вопросы по курсу «Гражданское право России» : курс лекций / Л. А. Чеговадзе. – Н. Новгород, 2002. – 230 с.
6. Братусь С. Н. О понятии гражданского оборота : докл. на заседании сектора гражд. права ВИЮН / С. Н. Братусь // Сов. государство и право. – 1949. – № 11. – С. 71–78.
7. Эбзеев Б. Б. Гражданский оборот: понятие и юридическая природа / Б. Б. Эбзеев // Государство и право. – 1999. – № 2. – С. 32–38.
8. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. Т. 1 / за відп. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 832 с.
9. Красавчиков О. А. Советская наука гражданского права (понятие, предмет, состав и система) / О. А. Красавчиков // Учен. тр. Свердл. юрид. ин-та. Сер. «Гражданское право». – Т. 6. – Свердловск : Унив. тип., 1961. – 824 с.
10. Полуяхтов И. А. Гражданский оборот имущественных прав : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / И. А. Полуяхтов. – Екатеринбург, 2002. – 183 с.
11. Красавчиков О. А. Советский гражданский оборот (понятие и основные звенья) / О. А. Красавчиков // Учен. зап. Свердл. юрид. ин-та. Сер. «Вопр. гражд., труд. права и гражд. процесса». – М. : Госюриздат, 1957. – Т. 5. – С. 3–12.
12. Сліпченко С. О. Особисті немайнові правовідносини щодо оборотоздатних об'єктів : монографія / С. О. Сліпченко. – Х. : Діса плюс, 2013. – 552 с.
13. Белов В. А. Объект субъективного гражданского права, объект гражданского правоотношения и объект гражданского оборота: содержание и соотношение понятий / В. А. Белов // Объекты гражданского оборота : сб. ст. / отв. ред. М. А. Рожкова. – М. : Статут, 2007. – 542 с.
14. Чеговадзе Л. А. Структура и состояние гражданского правоотношения / Л. А. Чеговадзе. – М., 2004. – 542 с.
15. Астахова М. А. К вопросу о понятии гражданского оборота / М. А. Астахова // Бюл. нотар. практики. – 2006. – № 5. – С. 42–44.

References

1. Rozhkova M. A/ Primenenie v kommercheskom oborote mirovoy sdelki (Podgotovlen dlia Sistemi Konsultant Plus, 2004) [Elektronniy resurs]/ M. A. Rozhkova. – Rezhim dostupu : <http://www.yurclub.ru/ibf/lofiversion/index.php/t75074.html> [in Russian].
2. Agarkov M. M. Obiazatelstva po sovetскому grazhdanskomu pravu / M. M. Agarkov. – M. : Yirizdat, 1940. – 192 s. [in Russian].
3. Jarockiy V. L. Cinni paperi v mehanizme pravovogo regulirovaniya maynovih vidnosin (osnovi instrumentalnoyi koncepciyi) : monogr. / V. L. Jarockiy. – H. : Pravo. – 2006. – 544 s. [in Ukrainian].
4. Dozorcev V. A. Obyekni prava gosudarstvennoy socialisticheskoy sobstvennosti i ih klassifikacija / V. A. Dozorcev // Sov. gosudarstvo i pravo. – 1949. – № 1. – S. 55–63. [in Russian].
5. Chegovadze L. A. Izbrannie voprosi po kursu «Grazhdanskoe pravo Rossii» : kurs lekciy / L. A. Chegovadze. – N. Novgorod, 2002. – 230 s. [in Russian].
6. Bratus S. N. O poniatii grazhdanskogo oborota : dokl. na zasedanii sektora grazhd. Prava VIJUN / S. N. Bratus // Sov. gosudarstvo i pravo. – 1949. – № 11. – S. 71–78. [in Russian].
7. Ebzeev B. B. Grazhdanskiy oborot: poniatie I yuridicheskaja priroda / B. B. Ebzeev // Gosudarstvo i pravo. – 1999. – № 2. – S. 32–38. [in Russian].
8. Naukovo-praktichniy komentar Wivilnogo kodeksu Ukraini : v 2 t. – T. 1. / za vidpovid. red. O. V. Dzera (ker. avt. kol.), N. S. Kuznecova, V. V. Luc. – K. : Jurinkom Inter, 2005. – 832 s. [in Ukrainian].
9. Krasavchikov O. A. Sovetskaya nauka grazhdanskogo prava (poniatie, predmet, sostav I sistema) / O. A. Krasavchikov // Uchenie trudi Sverdl. yurid. in-ta. Ser. «Grazhdanskoe pravo». – T. 6. – Sverdlovsk : Univ. tip., 1961. – 824 s. [in Russian].
10. Polyjahtov I. A. Grazhdanskiy oborot imushchestvennih prav : dis. ... kand. jurid. nauk : 12.00.03 / I. A. Polyjahtov. – Yekaterinburg, 2002. – 183 s. [in Russian].
11. Krasavchikov O. A. Sovetskiy grazhdanskiy oborot (poniatie s osnovnie zvtnyia) / O. A. Krasavchikov // Uchenie zapiski Sverdlovsk. yuridich. in-ta. – Ser. «Vopr. grazhdanskogo, trudovogo prava i grazhdanskogo processa». – M. : Gosyurizdat, 1957. – T. 5. – S. 3–12. [in Russian].
12. Slipchenko S. O. Osobisti nemaynovi pravovidnosini shchodo oborotozdatnih obiyektov : monogr. / S. O. Slipchenko. – H. : Disa plyus, 2013. – 552 s. [in Ukrainian].
13. Belov B. A. Obiyekt subiyektivnogo prava, obiyek grazhdanskogo pravootnosheniya i obiyek grazhdanskogo oborota: sodержaniye I sootnosheniye poniatiy / B. A. Belov // Obiyekti grazhdanskogo oborota : sb. st. ; otv. red. M. A. Rozhkova. – M. : Statut, 2007. – 542 s. [in Russian].
14. Chegovadze L. A. Struktura I sostoyaniye grazhdanskogo pravootnosheniya / L. A. Chegovadze. – M., 2004. – 542 s. [in Russian].
15. Astahova M. A. K voptosu o poniatii grazhdanskogo oborota / M. A. Astahova // Biuletен` notarialnoy praktiti. – 2006. – № 5. – S. 42–44. [in Russian].

Слипченко А. С., аспирант кафедры гражданско-правовых дисциплин Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина, Украина, г. Харьков
e-mail: FYSL31@rambler.ru

Значение дефиниции «гражданский оборот» в юриспруденции

В статье исследуется значение понятия «гражданский оборот» для юриспруденции. Автор отмечает, что понятие позволяет очертить границы его применения. В учебном процессе дефиниция гражданского оборота позволит не только сформировать представление о тех явлениях, которые обозначаются словами «гражданский оборот», но и уяснить понятие оборотоспособности объектов и их виды. Для правоприменения понятие создаст условия эффективной защиты нарушенных прав, разрешения споров, толкования норм и сделок, устранения сомнений в наличии и принадлежности прав и обязанностей.

Ключевые слова: гражданский оборот, оборотоспособность, определение понятия, правоотношения, объект.

Slipchenko A. S., a graduate student of the department of the civil legal disciplines of V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine, Kharkiv
e-mail: FYSL31@rambler.ru

The Value of the Definition «Civil Circulation» in the Jurisprudence

The article explores the meaning of «civil circulation» for the jurisprudence. The author notes that it allows you to outline the boundaries of its usage. In the educational process, the definition of civil circulation will let you not only to form an idea of the events, which are indicated by the words «civil circulation», but also to understand the concept of the Calculability of objects and their types. For the law enforcement the concept, will create the conditions for the effective protection of the violated rights, settlement of disputes, the interpretation of the rules and dealership, eliminating doubts of existence and accessory of rights and obligations. That is why the court have to understand what the civil transactions means, in order to understand how it will be carried out the decision to withdraw from the civil circulation materials and tools that have been used for the manufacturing of goods with violation of intellectual property rights. If the civil circulation – it is all of the civil relations, then the withdrawal from the civil circulation should be understood as the withdrawal of materials and tools of the regime of civil rights objects. If it is only the obligation, the withdrawal from the civil circulation should be understood as the immobilization of the object. Such benefits cannot be alienated, transferred from one person to another; but will continue to belong to the person to whom they belonged. In this case, the materials and equipment cease to be the objects of civil circulation, however, remains the objects of the absolute property of legal entities, such as property rights. However, the authorized person can continue their further usage. If the civil circulation – a set of dealership, then the removal of objects from it only limit the possibility of making transactions in respect of them. But the latter will be able to be alienated or transferred from one person to another on the basis of other legal facts.

Key words: civil circulation, transferable, definition, legal, object.